

Evolució i perfil del treball autònom

4t Trimestre 2018

Data d'actualització: febrer 2019

GOVERN
ILLES
BALEARIS

EVOLUCIÓ I PERFIL DEL TREBALL AUTÒNOM A LES ILLES BALEARS

4T 2018

Data d'actualització: febrer de 2019

Observatori del Treball de les Illes Balears

Els autònoms i assalariats al seu càrrec representen el 25,1% del total de l'ocupació de les Illes Balears

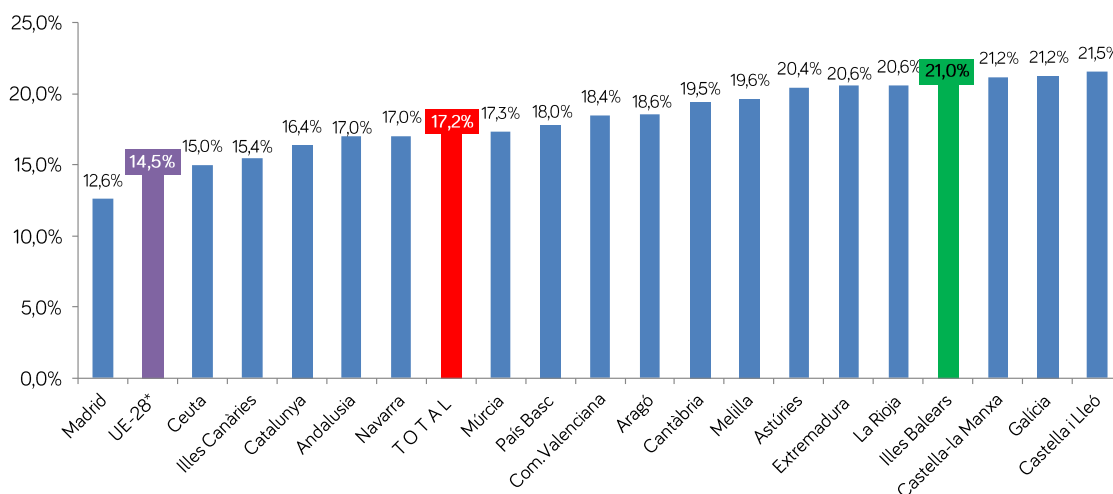
- El mes de desembre de 2018 es registraren 88.753 treballadors autònoms, el que suposa una variació del 3,2% en relació a ara fa un any.
- Les Illes Balears són una de les comunitats capdavanteres en el treball autònom, amb un pes del 21% d'afiliats, quan la mitjana espanyola és del 17,2%.
- El treball autònom també és generador d'ocupació: l'any 2018 es registraren 27.199 treballadors contractats per persones autònomes; d'aquesta manera, s'encadenen 8 anys de creixement en positiu.
- Així, si se sumen el número de treballadors autònoms amb el número d'assalariats que tenen a càrrec, el pes que representen sobre el total de l'ocupació puja al 25,7%.
- Per tipologia de relació laboral, la gran majoria d'afiliats són autònoms sense relació especial (sense contractats, socis...) i suposen el 57,7% del treball autònom. El segon grup pertany als socis cooperativistes o d'empreses col·lectives (18,2%).
- Per sectors econòmics, un 73,2% dels afiliats en el règim autònom estan a Serveis, un 17,6% a Construcció i un 6,4% a Indústria.
- Quant al perfil sociodemogràfic, el treballador autònom és masculí (65,2%), d'entre 40 i 54 anys (47,5%) i de nacionalitat espanyola (78,6%). Gairebé la meitat (47,7%) presenten una antiguitat de 5 o més anys, el 85,4% no té persones assalariades i la gran majoria cotitza per la base mínima (90,1%).
- Val a dir que tot i el major pes masculí, destaca el progressiu increment de les dones autònomes, de manera que ja representen 1 de cada 3 autònoms de les illes.

1. EVOLUCIÓ GENERAL

A Espanya, i també a les Illes Balears, el treball autònom o per compte propi¹, representa pràcticament a 1 de cada cinc treballadors, segons el Règim Especial de Treballadors Autònoms (RETA) de la TGSS.

Segons aquesta font, el pes dels treballadors autònoms representa el 21,0% del conjunt d'afiliació a les Illes Balears el desembre del 2018. Amb aquesta xifra, se situa en una posició capdavantera respecte de la resta d'autonomies, amb una diferència positiva de 3,8 p. p. per sobre del pes estatal i una diferència negativa de -0,5 p. p. respecte de Castella i Lleó, que és la regió amb el major pes de treballadors per compte propi el darrer mes del 2018. Si es compara amb la mitjana de la Unió Europea s'observa la considerable diferència en el nombre d'aquest tipus de treballador. Així, la mitjana de l'any 2017 (el darrer disponible) és del 14,5%, 6,5 punts per sota de la xifra de les Illes Balears. De fet, les Illes se situarien en el tercer lloc dels estats europeus per darrere d'Itàlia i Grècia.

Gràfic 1. Pes dels afiliats per compte propi per comunitat autònoma (Desembre 2018)

*Dades Mitjana 2017

Font: OTIB a partir de dades de la TGSS

La importància dels autònoms en el teixit productiu és molt rellevant, i més si es té en compte que també hi han assalariats dependents de treballadors autònoms. El 2018 un total de 37.199 assalariats treballaven per a un autònom. El nombre mitjà d'assalariats dependents de treballadors per compte propi el 2018 és un 2,7% superior al del 2017 i encadena vuit anys consecutius en positiu. Així les coses, si es considera el nombre de treballadors autònoms més els assalariats que tenen a càrrec, el pes que representen sobre el total de l'ocupació puja a un 25,7%.

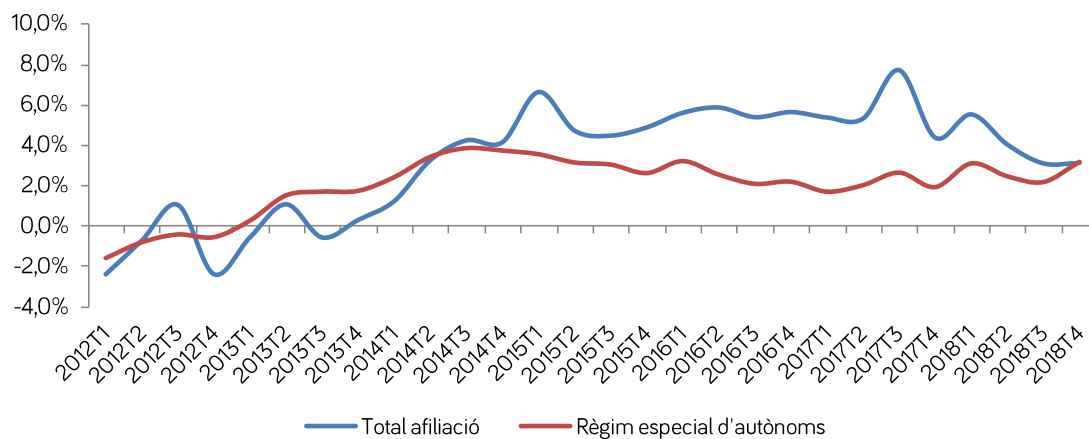
El total de persones afiliades a la Seguretat Social a les Illes Balears el darrer mes del 2018 és de 423.045, de les quals 88.753 es troben registrades com a treballadors autònoms. En termes interanuals, el grup d'autònoms ha experimentat una evolució positiva amb un creixement relatiu del 3,2%, de manera similar a l'augment del conjunt de l'afiliació (un 3,1% en el mateix període).

En termes d'evolució, s'observa al gràfic 2 com el creixement interanual per trimestres dels autònoms es va situar per sobre el del conjunt d'afiliació en el primer trimestre de l'any 2013 i fins

¹ S'entén per treball autònom o per compte propi l'activitat econòmica o professional realitzada per una persona física de forma habitual i directa, a títol lucratiu, fora de l'àmbit d'organització i direcció d'una altra persona, doni o no ocupació a treballadors per compte aliè

a la primera meitat del 2014. A partir d'aquest moment, l'augment del conjunt de l'afiliació supera al dels treballadors per compte propi. El darrer trimestre del 2018, com s'ha comentat, el creixement d'ambdós grups és molt similar, si bé el d'autònoms supera lleugerament al de tota l'afiliació.

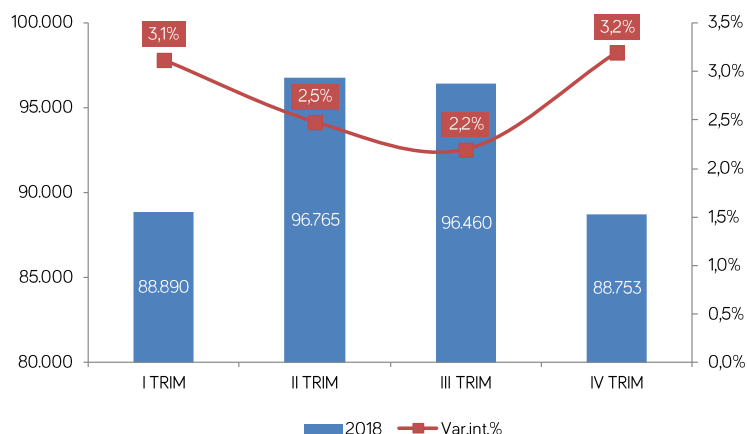
Gràfic 2. Variació interanual de l'afiliació total i d'autònoms (1T2012-4T2018)

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

D'ençà el 2011 el trimestre amb un major nombre de treballadors per compte propi és el segon (abril, maig i juny), perquè coincideix amb l'increment de l'activitat econòmica a Balears pel començament de la temporada turística. En canvi, el trimestre que registra menys treball autònom oscil·la, segons l'any analitzat, entre el quart i el primer de cada any, que es corresponen amb els períodes de major atonia de l'any. Més en detall, durant els tres darrers anys el que mostra menys treballadors per compte propi és el quart trimestre. Ara bé, pel que fa als increment interanuals del 2018 són més significatius en el primer i quart trimestre, que són els que compten amb un menor nombre d'autònoms, fet que es pot interpretar com una millora en la desestacionalització (vegeu gràfic 3).

Gràfic 3. Nombre d'autònoms per trimestres i variació interanual (1T2018-4T2018)

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

Per illa, el darrer mes del 2018 el nombre d'autònoms segueix la distribució habitual de la població, amb un predomini de Mallorca respecte de la resta de l'arxipèlag (68.124), seguida d'Eivissa (11.568), de Menorca (7.080) i de Formentera (799). Tanmateix, el pes dels autònoms sobre el total de treballadors varia de forma significativa entre les diferents illes. Així, a Menorca i a Eivissa 1 de cada 4 treballadors ho són per compte propi, a diferència de Mallorca on la relació és pràcticament d'1 de cada 5. Formentera ocupa el primer lloc pel que fa a la importància dels autònoms sobre el total de treballadors d'alta a la seguretat social (32,3%). Respecte del comportament del conjunt de treballadors, s'observa que els treballadors autònoms s'han incrementat en termes interanuals amb major intensitat a Formentera i, especialment, a Eivissa. De fet, en l'illa més petita, el total de l'afiliació baixa interanualment (-0,4%), mentre que els treballadors per compte propi creixen un 3,6%.

Taula 1. Afiliats al règim autònom i total règims de la TGSS per illes (Desembre 2017-Desembre18)

	Autònoms		Total		Pes		Var. (%) Des18/Des17	
	Desembre 2017	Desembre 2018	Desembre 2017	Desembre 2018	Desembre 2017	Desembre 2018	Autònoms	Total
Mallorca	66.111	68.124	337.190	347.480	19,6%	19,6%	3,0%	3,1%
Menorca	7.011	7.080	26.492	26.917	26,5%	26,3%	1,0%	1,6%
Eivissa	11.021	11.568	42.762	44.754	25,8%	25,8%	5,0%	4,7%
Formentera	771	799	2.483	2.472	31,1%	32,3%	3,6%	-0,4%
Illes Balears	86.002	88.753	410.257	423.045	21,0%	21,0%	3,2%	3,1%

Font: OTIB a partir de dades de la TGSS

2. PERFIL PER TIPOLOGIA DE RELACIÓ LABORAL

La TGSS agrupa diversos tipus de relació laboral dins el grup de treballadors autònoms, com poden ser els socis de cooperatives, els familiars col·laboradors, els membres d'òrgans d'administració de societat mercantil, els autònoms sense relació especial (que són els més nombrosos) i, finalment, una sèrie de grups amb una incidència molt menor com poden ser els membres d'institucions religioses, els de col·legis professionals, els TRADE² i els familiars de socis de societat mercantil. El darrer trimestre del 2018 la gran majoria són autònoms sense relació o sense contracte (51.198 persones, el 57,7% del total), que són els autònoms pròpiament dits. Els segueixen, a distància, els socis de societats (16.168 afiliats, el 18,2%), els membres d'òrgans d'administració de societat mercantil (13.319 treballadors, el 15,0%), els familiars col·laboradors (5.472, el 6,2%) i, ja amb menys representació, el grup d'altres que engloba a la resta de col·lectius (sumen 2.596 persones i representen el 2,9% de tota l'afiliació dels autònoms).

Respecte al quart trimestre del 2017, es dona un augment a la major part dels grups, excepte entre els socis de cooperatives que registren un descens, per segon any consecutiu. Dels dos grups amb més pes, destaca l'evolució divergent que presenten en el període analitzat. Per una banda, els autònoms sense relació creixen considerablement (un 4,1%) i, per l'altra, els socis de cooperatives perden un 1,2% d'afiliació.

Taula 2. Afiliats a la TGSS per compte propi per col·lectiu a les Illes Balears (4T 2018)

	4T2018	Pes	Variació interanual	
			Absoluta	Relativa
Autònoms sense relació	51.198	57,7%	1.994	4,1%
Soci cooperativa o empresa col·lectiva	16.168	18,2%	-196	-1,2%
Membre d'òrgan d'administració de societat mercantil capitalista	13.319	15,0%	720	5,7%
Familiar col·laborador de titular d'explotació	5.472	6,2%	63	1,2%
Altres	2.596	2,9%	170	7,0%
TOTAL	88.753	100,0%	2.751	3,2%

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

Si es comparen els pesos de manera individualitzada es pot veure quin col·lectiu té més presència a cada una de les illes en el quart trimestre del 2018. Així, a Mallorca el pes dels treballadors autònoms sense relació és superior a la resta (58,3%), a Eivissa és major el pes dels membres d'òrgan d'administració (16,6%) i, finalment, a Formentera la proporció supera a les altres illes a la resta de col·lectius: familiar col·laborador (7,9%), soci de cooperativa (26,4%) i altres (3,9%). En termes interanuals, els autònoms sense relació, que és el grup més nombrós, ha experimentat increments a tot l'arxipèlag, excepte a Formentera (-0,3%), i especialment a Eivissa (+6,0%). En canvi, els socis de cooperatives perden afiliats a Menorca (-6,2%) i a Mallorca (-1,4%).

²TRADE: Treballadors autònoms econòmicament dependents.

Taula 3. Afiliats a la TGSS per compte propi per col·lectiu i per illa (4T 2018)

		Autònoms sense relació	Familiar col·laborador de titular d'explotació	Soci cooperativa o empresa col·lectiva	Membre d'organ d'administració de societat mercantil capitalista	Altres	TOTAL
Total	Mallorca	39.691	4.362	12.201	9.933	1.937	68.124
	Menorca	3.985	434	1.274	1.119	268	7.080
	Eivissa	6.580	580	2.187	1.919	302	11.568
	Formentera	387	63	211	107	31	799
	ILLES BALEARS	50.643	5.439	15.873	13.078	2.538	87.571
Distribució percentual	Mallorca	58,3%	6,4%	17,9%	14,6%	2,8%	100,0%
	Menorca	56,3%	6,1%	18,0%	15,8%	3,8%	100,0%
	Eivissa	56,9%	5,0%	18,9%	16,6%	2,6%	100,0%
	Formentera	48,4%	7,9%	26,4%	13,4%	3,9%	100,0%
	ILLES BALEARS	57,8%	6,2%	18,1%	14,9%	2,9%	100,0%
Var.interanual relativa	Mallorca	3,8%	0,7%	-1,4%	6,1%	6,1%	3,0%
	Menorca	2,8%	5,1%	-6,2%	0,3%	8,9%	1,0%
	Eivissa	6,0%	1,6%	1,3%	6,5%	7,1%	5,0%
	Formentera	-0,3%	8,6%	10,5%	1,9%	6,9%	3,6%
	ILLES BALEARS	4,0%	1,2%	-1,3%	5,6%	6,5%	3,1%

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

3. PERFIL PER SECTOR ECONÒMIC

Quant a la distribució per sector, l'afiliació sectorial del grup de treballadors per compte propi en el darrer mes del 2018 segueix la distribució habitual de l'economia de les illes: el 73,2% es troben afiliats als serveis, el 17,6% a la construcció, el 6,4% a la indústria i a l'agricultura el 2,8% restant. Dins del sector dels serveis, destaca el pes del comerç que representa el 20,3% dels autònoms en el període analitzat i de l'hostaleria (el 12,4%) i dins de la construcció, les activitats de construcció especialitzada (el 9,9%). L'anàlisi del pes dels autònoms per sector econòmic mostra que la construcció és a on la figura de treballador per compte propi presenta una de les majors incidències (gairebé el 30% dels treballadors cotitzen al règim d'autònoms). Si es mira amb més detall, per secció d'activitat econòmica, destaquen les d'altres serveis (43,7%), les activitats immobiliàries (41,7%), l'agricultura, ramaderia i pesca (39,9%) i les activitats professionals, científiques i tècniques (37,9%).

Quan es comparen les dades del desembre del 2018 respecte al mateix mes del 2017 s'observa que no hi ha un creixement clar del col·lectiu de treballadors autònoms respecte del conjunt de l'ocupació, sinó que s'ha d'analitzar secció per secció. Tanmateix, es donen algunes excepcions, com és el cas de l'Administració pública i defensa on els treballadors autònoms s'han incrementat molt per sobre del conjunt de règims (un 20,0% en termes interanuals, front a l'1,2%). O també es dona en el cas de les activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment (10,2% front al 5,3%). D'altra banda, la pèrdua d'autònoms és més important que el conjunt d'afiliats en les activitats de subministrament d'energia elèctrica (-7,4% front al -1,6%) o el cas de l'hostaleria (-0,1% front a un increment de l'1,5% en el conjunt d'afiliats).

Taula 4. Afiliats a la TGSS per compte propi per secció d'activitat econòmica (Desembre 2017-Desembre 18)

	Autònoms		Distribució assalariats (%)	Total Afiliació	Pes (%) autònoms sobre total	Var. (%)	
	Desembre 2018	Distribució (%)				Desembre18/Desembre17	Total
(A) AGRICULTURA, RAMADERIA, SILVICULTURA I PESCA	2.482	2,8%	0,3%	6.225	39,9%	1,1%	-0,5%
(B) INDÚSTRIES EXTRACTIVES	49	0,1%	0,1%	375	13,1%	4,3%	3,3%
(C) INDÚSTRIA MANUFACTURERA	5.506	6,2%	5,2%	22.031	25,0%	1,6%	2,0%
(D) SUBMINISTR D'ENERGIA ELÈCTRICA, GAS, VAPOR I AIRE CONDICIONAT	25	0,0%	0,3%	873	2,9%	-7,4%	-1,6%
(E) SUBMINISTR D'AIGUA, ACTIV DE SANEJAMENT, GESTIÓ DE RESIDUS	98	0,1%	1,3%	4.339	2,3%	8,9%	4,4%
(F) CONSTRUCCIÓ	15.598	17,6%	11,5%	52.576	29,7%	5,1%	6,8%
(G) COMERÇ A L'ENGRÒS I AL DETALL; REPARACIÓ DE VEHICLES MOTOR	18.032	20,3%	17,6%	74.418	24,2%	0,0%	1,4%
(H) TRANSPORT I EMMAGATZEMATGE	4.747	5,3%	4,7%	20.476	23,2%	2,9%	5,4%
(I) HOSTALERIA	10.977	12,4%	11,9%	49.188	22,3%	-0,1%	1,5%
(J) INFORMACIÓ I COMUNICACIONS	1.729	1,9%	2,1%	8.581	20,1%	6,5%	8,7%
(K) ACTIVITATS FINANCERES I D'ASSEGURANCES	1.278	1,4%	1,8%	6.930	18,4%	4,3%	-1,7%
(L) ACTIVITATS IMMOBILIÀRIES	2.138	2,4%	0,9%	5.129	41,7%	12,1%	8,7%
(M) ACTIVITATS PROFESSIONALS, CIENTÍFIQUES I TÈCNIQUES	7.579	8,5%	3,9%	19.975	37,9%	6,7%	4,3%
(N) ACTIVITATS ADMINISTRATIVES I SERVEIS AUXILIARS	5.257	5,9%	8,8%	33.596	15,6%	5,9%	4,0%
(O) ADMINISTRACIÓ PÚBLICA I DEFENSA; SS	30	0,0%	6,6%	21.246	0,1%	20,0%	1,2%
(P) EDUCACIÓ	2.231	2,5%	6,8%	23.942	9,3%	6,6%	5,3%
(Q) ACTIVITATS SANITÀRIES I DE SERVEIS SOCIALS	2.618	2,9%	11,1%	38.164	6,9%	4,8%	3,7%
(R) ACTIVITATS ARTÍSTIQUES, RECREATIVES I D'ENTRENAMENT	2.256	2,5%	2,2%	9.615	23,5%	10,2%	5,3%
(S) ALTRES SERVEIS	6.098	6,9%	2,4%	13.962	43,7%	2,0%	2,2%
(T) ACTIV DE LES LLARS COM OCUPADORS DE PERSONAL DOMÈSTIC;	15	0,0%	0,3%	11.294	0,1%	-16,7%	-4,9%
(U) ACTIV D'ORGANITZACIONS I ORGANISMES EXTRATERRITORIALS	10	0,0%	0,0%	38	26,3%	25,0%	5,6%
TOTAL	88.753	100,0%	100,0%	423.045	21,0%	3,2%	3,1%

Font: OTIB a partir de dades de la TGSS

4. PERFIL SOCIODEMOGRÀFIC I ECONÒMIC

A les Illes Balears, el perfil majoritari del treballador autònom el desembre, segons les dades de la TGSS, és masculí (65,2%), d'entre 40 a 54 anys (47,5%) i nacionalitat espanyola (78,6%). Tot i el major pes masculí, destaca el progressiu increment de les dones autònomes, de manera que ja representen 1 de cada 3 autònoms de les Illes. A més, el pes femení s'ha incrementat en gairebé 1 p. p. en comparació amb les xifres del 2011. Per edat, les dades mostren com la major part dels autònoms illencs són majors de 40 anys (el 72,7%), superant clarament els més joves. De fet, només l'1,9% són menors de 25 anys. Per nacionalitat, destaca el pes dels estrangers (21,4%) que és el més elevat del conjunt nacional (10,0%).

Un punt a destacar dels autònoms és que pràcticament la meitat presenten una antiguitat de 5 o més anys (47,7%), posant en evidència el fet de què han pogut fer front a la recessió econòmica i consolidar el negoci. Malgrat això, el seu pes és inferior a la mitjana estatal (54,7%). Pel que fa a la base de cotització, la gran majoria cotitza per la base mínima (el 90,1%), que en 2018 és de 932,7 euros, superant la mitjana d'Espanya (86,0%).

Respecte de les dades del desembre del 2017, l'evolució és positiva, tot i que s'ha de comentar respecte de cada una de les característiques. Per sexe, el major increment interanual l'experimenten les dones (+3,5%), per sobre del masculí (+3,0%). Per edat, el grup de més edat és el que experimenta un major creixement positiu (+4,8%), així com els menors de 25 anys (+4,7%). Els segueixen els autònoms de 40 a 54 anys (+3,1%) i els d'entre 25 i 39 anys (+1,7%). Pel que fa a la nacionalitat, tots els grups incrementen el seu nombre, especialment els estrangers, tant comunitaris (+7,9%) com no comunitaris (+11,9%). A nivell sectorial, l'evolució del treball per compte propi també és positiu amb augments a tots els grans sectors econòmics, especialment a la construcció que encapçala el creixement (+5,1%).

Taula 5. Perfil dels afiliats a la TGSS per compte propi (Desembre 2018)

Perfil dels treballadors autònoms	Desembre 2018	Pes	Variació interanual	Pes dels treballadors al Règim general
Total	88.753	100,0%	3,2%	100,0%
Per sexe				
Homes	57.901	65,2%	3,0%	51,9%
Dones	30.852	34,8%	3,5%	48,1%
Per edat				
Menors 25 anys	1.689	1,9%	4,7%	6,8%
De 25 a 39 anys	22.502	25,4%	1,7%	37,1%
De 40 a 54 anys	42.122	47,5%	3,1%	41,8%
Més de 55 anys	22.440	25,3%	4,8%	14,3%
Per nacionalitat				
Nacionals	69.733	78,6%	1,7%	85,6%
UE	13.603	15,3%	7,9%	6,8%
NO UE	5.417	6,1%	11,9%	7,6%
Per sector				
Agricultura i pesca	2.482	2,8%	1,1%	-0,8%
Indústria	5.678	6,4%	1,7%	2,5%
Construcció	15.598	17,6%	5,1%	7,4%
Serveis	64.995	73,2%	3,0%	3,0%
Per antiguitat en el negoci *				
5 o més anys	24.689	47,7%	-	-
de 3 a 5 anys	6.686	12,9%	-	-
d'1 a 3 anys	9.899	19,1%	-	-
de 6 a 11 mesos	5.734	11,1%	-	-
menys de 6 mesos	4.745	9,2%	-	-
Per base de cotització *				
base mínima	46.645	90,1%	-	-
entre 1,5 y 2 b.mínima	1.211	2,3%	-	-
entre b.mínima i 1,5 b.m.	2.348	4,5%	-	-
entre 2 i 3 b.mínima	1.341	2,6%	-	-
més de 3 b.mínima	208	0,4%	-	-

Font: OTIB a partir de dades del MITRAMISS i la TGSS

*Dades a 31/12/2018

D'acord amb la situació professional, s'analitza la distribució i l'evolució dels emprenedors segons el nombre d'assalariats. Per una banda, a les Illes just 1 de cada 5 autònoms té al manco 1 treballador assalariat, de manera que el 85,4% realitza la seva activitat en solitari, sense cap personal al seu càrrec. Dels que compten amb personal al seu servei, la major part donen feina a 1 o 2 treballadors (10,8%) i els que tenen més de 3 persones contractades només en representen el 3,7%.

Per altra banda, en termes interanuals, respecte del darrer trimestre del 2017, els autònoms sense personal en nòmina són els que, en proporció, han experimentat els majors increments relatius (+3,6%). En canvi, els que compten amb 10 o més treballadors s'han reduït un -3,0% respecte d'ara fa un any.

Taula 6. Afiliats a la TGSS per compte propi per situació professional (4T 2018)

	4T2018	Pes	Var.int. absoluta	Var.int. relativa
Sense assalariats	75.831	85,4%	2.645	3,6%
1 o 2 assalariats	9.609	10,8%	70	0,7%
De 3 a 9 assalariats	3.090	3,5%	43	1,4%
10 o més assalariats	223	0,3%	-7	-3,0%
Total	88.753	100,0%	2.751	3,2%

Font: OTIB a partir de dades de la TGSS